

УДК 351.82:332.3 (477)

Базарко Іван Михайлович
докторант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом,
кандидат наук з державного управління

СОЦІАЛЬНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

***Анотація.** Досліджено етапи трансформації організації держави в контексті моделі функціонування державно-організованого суспільства. Вивчено системи регуляторної політики щодо пріоритетних завдань із підвищення соціально-патріотичного рівня в Україні. Проаналізовано інституційні сили та функції держави із забезпечення формування державницької ідеології в Україні. Визначено елементи моделі національної ідентифікації в контексті формування основоположних принципів функціонування суспільства. Обґрунтовано потребу комплексного підходу до соціально-гуманітарної політики шляхом реалізації концепції державницької ідеології в Україні.*

***Ключові слова:** державницька ідеологія, соціально-патріотичні чинники, концепція, регуляторна політика, трансформація, формування, суспільство.*

Bazarko I. M. Socio-patriotic factors of transformation of regulatory policy in Ukraine in the context of the formation of the concept of state ideology

***Annotation.** The stages of the transformation of the state organization in the context of the model of functioning of the state-organized society are researched. The system of regulatory policy on priority tasks aimed at raising the socio-patriotic level in Ukraine has been studied. The author analyzes the institutional forces and functions of the state to ensure the formation of a state ideology in Ukraine. The elements of the national identification model are defined in the context of the formation of the basic principles of the functioning of society. The necessity of an integrated approach to social and humanitarian policy by means of realization of the concept of state ideology in Ukraine is substantiated.*

***Key words:** state ideology, social-patriotic factors, concept, regulatory policy, transformation, formation, society.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасні процеси глобалізації породжують нові, невипробувані можливості, забезпечують діалог різних культур, соціальну мобільність, широкі економічні можливості. Одночасно глобалізація містить у собі загрозу масштабного вирівнювання, нівелює відмінності між різними країнами. Тому розвиток локальної та національної унікальності вимагає більш активної державної політики, це

потрібно для створення стійкого усвідомленого відчуття приналежності до своєї нації та держави. Демократія зможе ефективно функціонувати лише в тому разі, якщо суспільство візьме на себе відповідальність за свою державу, і за допомогою демократичних інституцій братиме участь у вирішенні суспільних проблем [11]. Активна участь громадянського суспільства виявляється в різноманітних його заходах. У загальних інтересах суспільства державна політика такі заходи мусить заохочувати, а активність у життєдіяльності суспільства посилює його згуртованість й усвідомлення приналежності демократичній державі. Кожна країна має відмінну від інших ідеологію, розвивати яку – завдання держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже тривалий час у науці державного управління існує позиція, що єдиної моделі демократичного розвитку сучасної держави не існує, адже неможливо використовувати сталу модель в умовах трансформаційного розвитку суспільств [9]. Політика національної ідентичності держави й суспільної інтеграції має відповідати як на нові запитання ХХІ століття, так і продовжувати роботу щодо згуртування суспільства. Державна політика національної ідентичності та суспільної інтеграції, політика громадянства мусять дбати про зміцнення державницької ідеології.

Громадська інтеграція сприяє громадянській участі, спрямованій на демократичне й раціональне вирішення суспільних проблем, зміцнює співпрацю та взаємну довіру. Одночасно інтеграція означає відкритість і повагу держави та нації самотності національних меншин та їхнього права на збереження своєї відмінної ідентичності. Активне громадянське суспільство посилює згуртованість й усвідомлення приналежності до демократичної європейської держави.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження в цій сфері, питання виявлення

закономірностей функціонування соціально-гуманітарної сфери держави в контексті ідеології держави є важливим, але недостатньо дослідженим у науці державного управління.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідити регуляторні моделі впливу на соціально-патріотичні чинники формування в Україні державницької ідеології.

Виклад основного матеріалу. Сучасна держава не може функціонувати без громадян, які відчують свою належність до нації та держави та розуміють відповідальність за її розвиток. У ролі суспільної інтеграції кожен індивід вільний і має право обирати свою тактику ідентичності, де будь-яка принципова позиція заслуговує на повагу. Обов'язок держави – взаємодіяти і співпрацювати з усіма громадянами, незалежно від їх вибору, та згуртувати суспільство на підставі спільних цінностей, сприяючи цьому процесу демократичними засобами [7].

Конфесійні відносини є важливою сферою реалізації політики ідентичності в тих суспільствах, де поняття національності тісно пов'язане з релігійною приналежністю. Така ситуація характерна насамперед для моноконфесійних держав, у яких приналежність до єдиної церкви чи віри є важливим фундаментом суспільної злагоди та складовою національної самосвідомості. Актуалізація зв'язку між конфесійною і національною приналежністю відбувається і в розділених суспільствах, де політику підтримки національної ідентичності може бути спрямовано на підтримку конфесійної солідарності спільноти або на нейтралізацію конфліктогенного потенціалу релігійних протистоянь.

Особливості участі громадян у життєдіяльності суспільства важливо зрозуміти через призму громадянської освіти та беручи участь у заходах громадянського суспільства й організовуючи їх. Від імені загальних інтересів суспільства державна політика такі заходи мусить заохочувати через

розуміння історії, подій минулого і соціально-політичних процесів, їх інтерпретації. Таке розуміння формує державна політика, завданням держави є сприяти розвитку громадянського суспільства, пропозиція мотивувальних засобів і можливостей освоєння загальних основ громадянської участі у згуртованому суспільстві.

Громадянська участь – це діяльність на користь суспільства, захист інтересів і включення суспільства в процеси політики самоврядування, держави, що є важливою основою демократії [5]. Реалізація громадянської участі здійснюється внаслідок залучення до громадських організацій, політичних партій, участі у виборах, зборах. Громадянське суспільство – це форма демократичного державного суспільства, яку характеризує відповідальність індивіда за загальні проблеми суспільства й держави, уміння співпрацювати для досягнення спільних цілей і участь в ухваленні рішень за допомогою демократичних інституцій [3].

Активне громадянське суспільство сприяє загальному розвитку держави і згуртуванню нації, участь у ньому збільшує соціальний капітал кожного свідомого громадянина. Військово-армійське середовище держави традиційно вважається частиною суспільства, чи не найбільш патріотично налаштованою та відданою національній ідеї. Мобілізація патріотичних почувань і формування стійкої національної самосвідомості є невід’ємною складовою підготовки кадрів, основним призначенням яких є захист Вітчизни. Важливим аспектом військово-патріотичного виховання, що в умовах загального військового обов’язку виходить далеко за межі функціонування структур Збройних Сил, є його комплексний державно-громадський характер.

Спільні національні цінності – це мова і культурний простір, довіра до демократичних цінностей, свобода та відповідальність громадянина, його людська гідність, права людини, толерантність до відмінного, громадська

активність, віра в можливості людини поліпшити соціум [10]. Важливими є загальне розуміння історії, подій минулого і соціально-політичних процесів, їх інтерпретація. Таке розуміння формують як індивідуальні особливості, так і державна політика, освіта, соціально-гуманітарні чинники в суспільстві.

Політика національної ідентичності громадянського суспільства та інтеграції наголошує на принципі доповнення ідентичності, згідно з яким різні ідентичності не виключають, а збагачують одне одного. Активне громадянське суспільство сприяє загальному розвитку держави, а участь у ньому розвиває соціальний капітал кожного громадянина. Громадянське суспільство сприяє згуртуванню нації на підставі як національних, так і демократичних цінностей. Тому завдання відповідної політики державницької ідеології – зменшити перешкоди зростанню громадянського суспільства, заохочувати навички й можливості громадської участі у вирішенні загальних для суспільства питань [1]. Громадянська активність допомагає сформувати стійкий зв'язок між індивідом і державою, примножувати відповідальність людей за суспільство, у якому вони живуть.

Громадянська активність охоплює широкий спектр дій – участь у виборах, участь у професійних асоціаціях і самоврядуванні, вона включає в себе об'єднання в неформальні спілки, а також збори у власних і суспільних інтересах. Це поліпшує якість публічної політики, з урахуванням цієї проблеми чинна політика інтеграції має вдосконалити правове і фінансове регулювання, щоб сприяти інституційній ємності товариств, якісній участі громадських організацій у процесі ухвалення рішень, зміцнюючи їх як соціальних партнерів, а також заохочуючи делегування державних повноважень у сферах, де це припустимо й можливо, особливо в питаннях громадянської освіти.

Поряд із недержавними організаціями громадянську активність характеризує також розвиток нових форм участі – територіальні громади,

форуми громадян, неформальні об'єднання, використання соціальних медіа [8]. Часто вони пропонують оригінальний підхід у вирішенні соціальних і політичних проблем. Таким чином, політика інтеграції не тільки має заохочувати традиційну громадянську участь, а й зміцнювати її нові форми, а демократія не може повноцінно функціонувати без незалежних і якісних засобів масової інформації.

Спорт у сучасному світі є сферою найбільш резонансних та емоційно забарвлених проявів національної гордості та самоповаги. Розвиток найбільш популярних і видовищних, зокрема олімпійських, видів спорту належить до пріоритетів державної політики провідних країн світу. Спортивні перемоги є важливою складовою національного престижу, а вболівання за національні команди та спортсменів на міжнародних змаганнях часто перетворюються на потужні патріотичні демонстрації. Заохочення до успіху спортсменів та використання спортивних заходів із патріотичною та пропагандистською метою стало вже звичною практикою у багатьох країнах.

Вирішальне значення має зміцнення незалежних і професійних громадських ЗМІ, потрібно збільшити присутність громадських засобів масової інформації в інтернет-середовищі, яке використовують все більше людей, особливо молоді. Завдання державного управління – як зміцнювати вже наявні мережі соціальної безпеки, так і пропонувати інноваційні дії, використовуючи всі ресурси місцевих громад, зокрема школи, бібліотеки, культурні центри й інші культурні установи, щоб допомогти включитися громадянам у суспільство [6]. Завдання громадянської освіти – сприяти розвитку індивідуальної відповідальності за державу, а також прищепити кожному індивіду навички, знання, відносини й цінності громадянської участі.

Діяльність мас-медіа формує загальне інформаційне й комунікативне поле, у якому відбувається усвідомлення своєї національної ідентичності та

корекція уявлень про неї більшістю громадян. Інформаційна політика, складовою якої є захист національного інформаційного простору, має серед іншого відтворювати основні маркери ідентичності в актуальному соціальному, політичному й культурному контекстах. Основні інформаційні канали сприяють утвердженню своєрідного стандарту національного самоусвідомлення, який складається із сукупності стереотипів масової свідомості; мобілізації патріотичних настроїв та переконань; виявленню та розв'язанню різноманітних конфліктів і розколів, що виникають у суспільстві з питань ідентичності.

Це засіб зміцнення національної та громадянської ідентичності й усвідомлення сукупності цінностей суспільства. Завдання політики інтеграції – підтримати створення демократичної та відкритої системи освіти, що заохочує самоініціативу молоді, уміння співпрацювати, примножувати навички громадської участі та почуття відповідальності за те, що відбувається в країні [2]. Державна ідеологія, сформована із знань і ставлення до найбільш значущих історичних подій, об'єднує суспільство, правильно організована соціальна пам'ять пропонує орієнтири для моральних норм, зміцнює державне й геополітичне відчуття приналежності.

Музейна та туристична інфраструктура виконує функцію збереження матеріальних свідчень культурно-історичної обґрунтованості концепції ідентичності та є центрами її внутрішньої та зовнішньої репрезентації. Щоб подолати перешкоду суспільній інтеграції, слід розробити ідеологію на державному рівні, реалізовану у вигляді конкретних проектів. У демократичних країнах державницька ідеологія – це особливий напрямок державної політики, яка, не втручаючись в академічні історичні дослідження, зменшує можливості конфліктних репрезентацій історії примножувати розбіжності в соціальних відносинах сьогодення [4]. Система державного

телебачення й радіомовлення залишається важливим комунікативним каналом поширення офіційної державної інформації.

Висновки з даного дослідження. Держава і демократія не можуть функціонувати без суспільства і громадян, що відчують свою належність до відповідної держави і відчують відповідальність за неї. Зберігати, зміцнювати й розвивати громадянське суспільство – відповідальність і обов’язок держави як перед прийдешніми поколіннями, так і перед світовим співтовариством. Країни, що зберігають і розвивають свою національну та культурно-історичну ідентичність, отримують значну перевагу в глобальному світі.

Національна та культурно-історична ідентичність нації визначає ідеологію держави, що базується на мові, культурі й національній пам’яті. Демократичне суспільство може добре функціонувати лише в тому разі, якщо громадяни візьмуть на себе відповідальність за свою державу й за допомогою управлінських інституцій братимуть участь у вирішенні суспільних проблем.

Перспективи подальших розвідок. Означені сфери регулюються за допомогою ідеології та інституцій, а основу державницької ідеології становить нормотворення й інформаційна діяльність. Залежно від наявного стану національної спільноти, проблем і викликів, що стоять перед нею на цей час, визначаються пріоритети ідеології держави. Визначення напрямків і пріоритетів державницької ідеології вимагає врахування всіх умов становлення національної спільноти, її об’єктивного стану та особливостей суспільного самоусвідомлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Здіорук С. І., Литвиненко О. М., Розумна О. П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті: аналіт. доп. / за ред. С. І. Здіорука. К.: НІСД, 2012. 64 с.
2. Канавець М. В. Роль громадськості у просуванні реформи державного управління. *Право та державне управління*. 2017. №1 (26). С.170-177. URL: www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/29.pdf (дата звернення: 26.09.2018).
3. Ковальчук В. Г. Основні принципи сучасної державної гуманітарної політики України. *Стратегічні пріоритети*. №4 (25). 2012. С.18-21.
4. Лібанова Е. М. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки: колективна монографія / Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, І. О. Курило та ін.; за ред. Е. М. Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2012. 320 с.
5. Павлюк К. Діяльність неурядових громадських організацій у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник НАДУ*. 2012. №2. С.210-217.
6. Пироженко В. О. Гуманітарна складова національної безпеки: предмет дослідження та коло основних проблем. *Стратегічна панорама*. 2005. №2. С. 37. URL: niss.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb1&issue=2005_2 (дата звернення: 30.09.2018).
7. Про утворення робочої групи з підготовки проекту Стратегії української гуманітарної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 654 (втратила чинність). URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/654-2015-%D0%BF (дата звернення: 30.09.2017).
8. Резнікова О. О., Цюкало В.Ю., Паливода В. О., Дрьомов С. В., Сьомін С. В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 58 с.
9. Серьогін С. М., Бородін Є. І., Липовська Н. А., Антонова О. В., Баштанник В. В. Гуманізація публічної служби в Україні: науково-практичні засади: колект. монографія / за ред. С. М. Серьогіна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. 256 с.
10. Степанко О. В. Сутність, мета, завдання та складові гуманітарної сфери. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 201–208. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/Trdu_2012_3_29 (дата звернення: 01.10.2018 р.).
11. Українське суспільство 1992–2009: соціологічний моніторинг / за ред. Є. Головахи, Н. Паніна. К.: Ін-т соціології НАН України, 2010. 578 с.

Statement of the problem. The question of creation of the system of state administration of national security of Ukraine is a natural response to the trends and the direct challenges and threats to national security of our country. That is why it is so important to comprehensively study the elements and the directions of development of this system, and in particular, institutionalization. The purpose of the article is the determination of the institutional bases of public administration concerning the provision of national security in Ukraine.

Urgency. Our task was to describe the necessity of solving scientific and practical task as for working through the evaluation of institutional functions of public administration concerning the provision of national security. It was defined that the goal of the state administration of national security of Ukraine is to carry out effective activities by the state of domestic and foreign policy under different conditions.

The purpose of the article is analyzes the institutional forces and functions of the state to ensure the formation of a state ideology in Ukraine.

Our task was to study the transformation of the state organization in the context of the model of functioning of the state-organized society are researched, the system of regulatory policy on priority tasks aimed at raising the socio-patriotic level in Ukraine.

Summary. The state policy of national identity is a complex set of mechanisms of state regulation on public opinion and national security. The subject matter of the state policy of national identity forms those spheres of public life, which functionally relate to the reproduction of national security. The importance of the state policy of national identity among other spheres of public administration and state policy including is determined by functions that perform the mechanism of national identification in the system of social organization and self-regulation.

The sphere of ensuring national security of our state at the present stage is in a state of rapid and constant changes, and at the same time almost all aspects of the functioning of both the state and the society within it are intertwined. Today, it is important to identify the verified threats to national security and the strategic risks of sustainable social and economic development of the state through the processes of globalization of the world community.

National identity is always associated with a set of social values and norms that the individual recognizes and supports as their own. National identity is

characterized by a focus on the humanitarian idea and on interaction with other members of society, with the ultimate goal of such action - the future of the country. The state is characterized by an important factor in the development of the individual and acts as a generator of values that are important as a guarantor for the realization of the humanitarian potential of the individual.

Conclusions and outcomes. It is noted that their implementation will take quite a long time, because they are all aimed at changing the existing mechanism of functioning of a state-organized society and are built directly into it. At the same time, being even partially included in this mechanism, in the future they will develop independently, which, on the one hand, will simplify their implementation, since it will require less effort, on the other hand it will cause irreversibility of the process, excluding the possibility of a return to the old one mechanism. In fact, this will lead to the creation of a modern democratic state with a developed "civil society".